

Şehirciliğimize armağan

Oktay EKİNCİ

Prof. Dr. M. Çubuk'un 'Akademi'de Şehircilik Eğitimi Tarihi' 30'lardan günümüze bir belgesel

Şimdiki adı "Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi" (MSGSÜ) olan "Sanayi-i Nefise (Güzel Sanatlar) Mektebi", dönemin ünlü sanat tarihçisi, arkeoloğu ve müzecisi ressam Osman Hamdi Bey tarafından "Mekteb-i Sanayi-i Nefise-i Şâhâne" adıyla 1882'de kuruldu.

Türkiye'nin sanat ve mimarlık alanındaki bu ilk yüksekokulu, Cumhuriyet devriminin ardından 1928'de Güzel Sanatlar Akademisi adını aldı... Akademi, 1969'da çıkan kanunla bilimsel özerkliğe kavuştu. 12 Eylül faşist darbesinin YÖK örgütlenmesine bağlanabilmesi için 1982'de çıkan kanun hükmünde kararnameyle üniversiteye dönüştürüldü.

130 yıllık kimliğiyle bugün de "Akademi" olarak anılan okul, resim, heykel gibi plastik sanatların yanı sıra mimarlığın da bir güzel sanatlar dalı olduğu bilincine tarihsel katkılarda bulunmuştu. Akademili mimarların tasarımlarını sanatsal kaygılarla yaptıkları yaygın bir kanıdır...

Nitekim YÖK'ten önce "mimarlık" bölümüne girebilmek için de sanat, kültür ve özellikle resim alanlarındaki "yetenek sınavları"ndan yüksek notlar almak gerekiyordu. Şimdi ise sadece merkezi sistem puanıyla yetinilmesi; sanat eğitiminde yetenek ve istekliliğin gözlemlenmediğine dair bir eleştiri konusudur...

Özellikle birbirlerine benzer-tip binaların yeğlendiği bir yapı üretimi piyasasında, mimarlığın sanatsal özünden uzaklaşılmasının da bu eğitim düzeniyle beslendiği kanısı yaygındır.

'Kürsü'den 'bölüm'e...

İşte bu süreçte, Akademi bünyesindeki yüksek mimarlık bölümünde, şehirciliğin, önce bağımsız bir kürsüde yoğunlaşan eğitim programlarıyla öğretilmesi; üniversite döneminde ise bu kez mimarlık fakültesi kapsamındaki "Şehircilik Bölümü"yle lisans eğitimine dönüşmesi, ülkemiz şehircilik eğitimine özgün katkılar sağlamıştır.

Okulun emektar şehircilik hocası Prof. Dr. Mehmet Çubuk'un bu katkıları kaleme aldığı "Akademi'de Şehircilik Eğitimi Tarihi" kitabında vurguladığı gibi; "Türkiye'de şehircilikle ilgili bilgilerin mimarlık eğitimi gören öğrencilere verildiği ilk kurum Sanayi-i Nefise Mektebi / Güzel Sanatlar Akademisi olmuştur."

Bugünkü şehircilik öğretmenlerinin de hocası olan Çubuk, yaklaşık 70 yılın kahramanlarını özetle şöyle anlatıyor:

"1931-32'de Ernest Egli'nin şehircilik konusunu da içeren mimari seminerleri başlangıç sayılabilir. İlk dersleri 1933'te Celal Esat Arseven vermişti. 1936-37'de ise Bruno Taut'un gelmesiyle şehircilik dersi daha da önem kazandı. Bir süre Seyfi Arkan'ın öğretmenlik yaptığı dersi 1937-38'de Dr. Martin Wagner sürdürdü ve Akademi'de ilk şehircilik dersi kitabı yazıldı."

Çubuk'un andığı yabancı hocalar, Hitler faşizminden kaçarak Atatürk'ün himayesinde ülkemize sığınan ve üniversitelerimizde ders veren Yahudi kökenli Alman bilim insanlarıydı.

Nitekim 1941'de Prof. Ölsner de İstanbul Teknik Üniversitesi'nde (İTÜ) şehircilik derslerine gitmekte ve bu derslerde kendisine Doç. Kemal Ahmet Aru da katılmaktaydı. 1942-44'te Ölsner ile UNESCO'nun bu yıl (2012) dünya çapında andığı Aru, Akademi'de de şehircilik hocalığı yaptılar... Ardından Mehmet Ali Handan aynı görevi üstlendi. 1946-50'de ise İstanbul'un imar planlamasını yürüten Fransız mimar ve şehircilik uzmanı Henri Prost da Akademi'deki derslere katılmıştı.

Peki, Prof. Dr. Mehmet Çubuk bu tarihe nasıl eklemlendi; kendisinden dinleyelim: "1961'de Akademi'ye öğretim elemanı yetiştirmek amacıyla Fransa'ya gönderildim. 1966'da eğitimi Paris Sorbonne Üniversitesi'nde tamamlayarak yurda döndüm."

Çubuk'un Şehircilik Kürsüsü'ndeki en heyecan duyduğu faaliyetlerinden biri de 1975 yılında Şehircilik Araştırma Enstitüsü'nün kurulmasıdır. Prof. Mehmet Ali Handan enstitü başkanlığına, Mehmet Çubuk genel sekreterliğe getirilmişti... 1981'de YÖK çerçevesinde oluşturulan yeni düzende bu bölüm, Fen Bilimleri Enstitüsü bünyesinde bir yüksek lisans programına dönüşmüştür.

Prof. Handan'ın emekli olması üzerine Mehmet Çubuk 1984'te bölüm başkanı oldu. 2002'de emekli olmasına kadar da denebilir ki görevini tatil bile yapmadan, 7 gün 24 saat bir çalışkanlıkla sürdürmüştür.

İşte bu serüvende katkısı olan hemen tüm öğretim üyelerinin ve emektar bilim insanlarının belgelerle beslenen yaşamöyküleriyle 1930'lardan 2000'lere akan faaliyetler, önemli etkinlikler ve dünya üniversiteleriyle kurulan ilişkiler "Akademi'de Şehircilik Eğitimi Tarihi"nin sayfalarında ayrıntılarıyla yer alıyor...

Mimarlığı, öncelikle bir sanat dalı olarak önemseyen Akademi'nin çağdaş şehircilik eğitimimize de aynı sanatsal duyarlılıkta yaptığı eşsiz katkılar, Çubuk'un birikimli ve güçlü kaleminden tüm şehircilik dünyamıza tarihsel bir armağan olarak sunuluyor...

29 Mart 2012 – Cumhuriyet Gazetesi

<http://www.cumhuriyet.com.tr/?hn=325966>